

Як вырасціць
добры ўраджай?
СТАР. 4

Маркетинг —
цэлая
навука
СТАР. 13

Праграма
тэлебачання
на тыдзень
20 КАНАЛАЎ

ЦЫТАТА ДНЯ

Васіль ЖАРКО, міністр аховы здароўя:
«На сёння ў краіне налічваецца больш як 36,6 тысячы практыкуючых урачоў. Укамплектаванасць урачэбных пасадаў у сярэднім па рэспубліцы складала 97 працэнтаў. На 1 студзеня 2016 года вакантнымі заставаліся 2612 ставак урачоў-спецыялістаў і 4095 ставак сярэдняга медперсаналу. Тут неабходна ўлічваць, што ў працэсе працоўнай дзейнасці медыцынскія работнікі могуць ісці ў сацыяльны водпуск па доглядзе дзіцяці да трох гадоў, працоўныя водпускі, адсутнічаць на рабочым месцы ў выніку працяглай хваробы, што прыводзіць да часовага дэфіцыту кадраў у кожнай канкрэтнай установе. У 2017 годзе ўсе вакантныя месцы будуць заняты».

Курсы замежных валют,
устаноўленыя НБ РБ з 20.05.2016 г.

Долар ЗША		19592,00 ▲
Еўра		21992,00 ▲
Рас. руб.		296,02 ▼
Укр. грыўня		775,61 ▲

Выдаецца
з 9 жніўня 1917 г.

ЗВЯЗДА

20

МАЯ 2016 г.

ПЯТНІЦА

№ 94 (28204)

Кошт 2100 рублёў

Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

Профі

РАБОЧАЯ АРЫСТАКРАТЫЯ

Фота Аляксандра КІСЕЛЮКА

Пагрозу «Не хочаш працаваць галавой, будзеш працаваць рукамі» чулі, напэўна, многія школьнікі. І нацыянальны чэмпіянат прафесійнага майстэрства WorldSkills Belarus разбурыў стэрэатып пра нізкую кваліфікацыю прадстаўнікоў рабочых прафесій ушчэнт. На тры дні Футбольны манеж у сталіцы пераўтварыўся ў адну вялікую майстэрню, дзе сабраліся зваршчыкі і муляры, фрэзероўшчыкі і токары, плітчнікі і сталяры, цырульнікі і дызайнеры адзення, кухары і кандытары, сеткавыя адміністратары і мехатронікі, аўтамеханікі і афіцыянты, каб паказаць свае прафесійныя навыкі і ўменне працаваць на самым сучасным абсталяванні.

Фіналісты WorldSkills Belarus-2016 дэманстравалі майстэрства ў 33 рабочых кампетэнцыях. У параўнанні з першым чэмпіянатам, у праграму дабавілася 11 новых кампетэнцый: выраб мэблі, цясларскія, электрамонтажныя, малярныя і дэкаратыўныя работы, сухое будаўніцтва і тынкаванне, сантэхніка і ацяпленне, тэхніка халадзільных устаноў і кандыцыянавання паветра, графічны дызайн, праграмае забеспячэнне для бізнесу, вэб-дызайн і кузаўны рамонт аўтамабіля. Плюс чатыры дэманстрацыйныя кампетэнцыі: візуальны мерчандайзінг і афармленне вітрын, выпечка хлебабулачных вырабаў, касметалогія, медыка-санітарная дапамога і сацыяльны догляд.

Акрамя беларускіх канкурсантаў, удзел у нацыянальным чэмпіянаце ўзялі таксама прадстаўнікі Расіі, Казахстана, Украіны, Фінляндыі, Швейцарыі і Рэспублікі Карэя. Гэта звычайная практыка, калі замежнікі ўдзельнічаюць у «чужых» спаборніцтвах, каб і на іншых паглядзець, і сябе паказаць, а за адным махам параўнаць уласнае прафесійнае майстэрства з майстэрствам патэнцыяльных сапернікаў на сусветным чэмпіянаце. Па выніках правядзення рэспубліканскага конкурсу будзе сфарміравана нацыянальная зборная, якая ў кастрычніку 2017 года прадставіць Беларусь на 44-м міжнародным чэмпіянаце WorldSkills Competition у Абу-Дабі (ААЭ).

Працу канкурсантаў ацэньвалі больш за 230 суддзяў, сярод якіх акрэдытаваныя эксперты WorldSkills International. Больш за тое, паназіраць за нашымі спецыялістамі ў рабоце прыехалі прадстаўнікі 23 краін: Вялікабрытаніі, Германіі, Літвы, Польшчы і іншых. У тым ліку тых, якія яшчэ толькі думаюць далучыцца да сусветнага руху WorldSkills, як, напрыклад, Пакістан.

СТАР. 3

Наш дом

НЕ ЎМЕЮЦЬ? ЦІ НЕ ХОЧУЦЬ?

Дзейнасць сістэмы ЖКГ павінна быць празрыстай, а расцэнкі рэальнымі. Нядаўна па даручэнні кіраўніка дзяржавы былі праведзены адпаведныя правэркі ў гэтай сферы. Знойдзена мноства парушэнняў, вінаватых прыцягваюць да адказнасці. Сярод паслуг, якія камунальныя службы аказваюць насельніцтву, — вываз смецця. Апошняя трэба не толькі даставіць на сметнік. Самае каштоўнае з адходаў трэба літаральна пераўтварыць у даходы. У многіх краінах свету так і робіцца. Чаму ў нас пакуль што, перафразуючы вядомага палітыка, «працэс не пайшоў»? Так, нешта робіцца. Але не вельмі плённа. «Смеццевую» тэму вывучаў карэспандэнт «Звязды».

Мясцовыя ўлады самаўхіліліся

— Кожны год на збор, сартаванне адходаў выдаткоўваюцца мільярды рублёў бюджэтных грошай. Велізарныя сумы. Дзяржаўная палітыка па абыходжанні з адходамі вызначана адпаведным законам. Яна накіравана на змяншэнне змяшаных адходаў пры павелічэнні збору з іх другасных матэрыяльных рэсурсаў. Мы не настолькі багатыя, каб выкідаць тое, што можна перапрацаваць. Гэта сыравіна і загрузка для перапрацоўчых прадпрыемстваў, — канстатуе **Вадзім ЗАРАНКІН, старшыня Камітэта дзяржкантролю Віцебскай вобласці.**

Яго падначаленыя зрабілі сумную выснову: мясцовыя органы ўлады, у кампетэнцыю якіх уваходзіць арганізацыя працы па выдаленні камунальных адходаў, ад рашэння гэтага пытання самаўхіліліся. У прыватнасці, не было карэкціроўкі дыферэнцаваных тарыфаў назапашвання адходаў у бок змяншэння. А «арыфметычныя памылкі» кампенсаваліся грамадзянамі і з бюджэту.

СТАР. 4

ПІШАМ ПРА ТОЕ, ШТО САПРАЎДЫ ВАЖНА

5 разоў на тыдзень!

Пачалася падпіска на «Звязду» на III квартал і II паўгоддзе 2016 года!

Падпіска на газету можна ў любым аддзяленні паштовай сувязі; з дапамогай аплатна-даведачнага тэрмінала РУП «Белпошта»; праз сістэму «інтэрнэт-падпіска» на сайце www.belpost.by; у кіёсках «Белсаюздрука»; у паштальёнаў.

**ЗАСТАВАЙЦЕСЯ
З НАМІ —
БУДЗЕ
ЦІКАВА!**

ISSN 1990 - 763X

9 771990 763008

НА АКТУАЛЬНЫЯ
ПЫТАННІ —
КАНКРЭТНЫЯ
АДКАЗЫ

Прамыя тэлефонныя
лініі працягваюцца

Пачынаючы з сярэдзіны студзеня 2015 года, міністры, кіраўнікі аблвыканкамаў, мэры і іх намеснікі ўжо адказалі на тысячы пытанняў і далі сотні даручэнняў адказным органам. Патэлефанаваўшы на «прамую лінію», грамадзяне заўсёды могуць разлічваць на тое, што іх зварот будзе разгледжаны.

У гэтую суботу, 21 мая, з 9.00 да 12.00 на сувязь выйдучь:

Брэсцкі аблвыканкам
старшыня абласнога Савета дэпутатаў АШМЯН-ЦАУ Сяргей Дзімітрыевіч (80162213121);

Віцебскі аблвыканкам
першы намеснік старшыні ГРАБНЁў Генадзь Іванавіч (80212222222);

Гомельскі аблвыканкам
старшыня абласнога Савета дэпутатаў БАРЫ-СЕНКА Алег Леанідавіч (80232751237);

Гродзенскі аблвыканкам
намеснік старшыні ШУ-ЛЕЙКА Юрый Вітольдавіч (80152735644);

Магілёўскі аблвыканкам
намеснік старшыні НЕКРА-ШЭВІЧ Уладзімір Віктаравіч (80222501869);

Мінскі аблвыканкам
першы намеснік старшыні МАКАР Ігар Мікалаевіч (80175004160);

Мінскі гарвыканкам
намеснік старшыні Бірыч Жанна Эдуардаўна (80172224444).

■ Надвор'е

ПАРЫВІСТЫ ВЕЦЕР
І ДАЖДЖЫ

А ў нядзелю на поўдні чакаецца да плюс 25 градусаў

Сёння ўсходняя палова краіны трапіць пад уплыў актыўных фронтальных раздзелаў, а на астатняй тэрыторыі будзе гаспадарыць зона павышанага атмасфернага ціску. Таму чакаецца воблачна, па захадзе з праясненнямі, а пераважна па ўсходняй палове краіны пройдуць дажджы, паведамляюць спецыялісты Белгідраметцэнтра.

Сіноптыкі папярэджваюць, што ўдзень у пятніцу ва ўсходніх раёнах чакаюцца працяглыя моцныя дажджы. Вецер паўночна-заходні ўмераны, па ўсходзе краіны — моцны парывісты. Максімальная тэмпература

паветра складзе плюс 10—16 градусаў, а па захадзе — да 17—20 цяпла. І далей у выхадныя спецыялісты прагназуюць няўстойлівае надвор'е.

Ужо ў суботу тэрыторыя Беларусі трапіць пад уплыў цыклону, які перамяшчаецца праз Бранскую і Смаленскую вобласці на паўночны захад еўрапейскай часткі Расіі. Уначы на суботу пераважна па ўсходняй палове, а ўдзень месцамі пройдуць кароткачасовыя дажджы. Па паўночным усходзе ў асобных раёнах — моцныя дажджы. Удзень месцамі прагрымаць навальніцы. У асобных раёнах чакаецца

моцны парывісты вецер. Мінімальная тэмпература паветра ўначы будзе плюс 4—11 градусаў, а максімальная ўдзень — 16—23 цяпла, аднак па паўночным усходзе яна не перавысіць плюс 11—15 градусаў.

У нядзелю надвор'е будзе вызначаць зона паніжанага атмасфернага ціску. У асобных раёнах пройдуць кароткачасовыя дажджы, удзень магчымы навальніцы. Тэмпература паветра ўначы складзе ад 4 да 10 цяпла, а ўдзень — ад плюс 16 да плюс 23 градусаў, па паўднёвым захадзе краіны паветра прагрэецца да 25 цяпла.

сама ўскладняе ўмовы для з'яўлення ўсходаў цёплалюбівых культур. У найбліжэйшыя дні запасы глебавай вільгаці папоўняцца галоўным чынам ва ўсходняй частцы Беларусі. У сувязі з павышэннем тэмпературы ў апошняй дэкадзе мая, якое прагназуюцца, палепшыцца і цёплазабеспячэнне культур, паведамляюць аграсіноптыкі.

Сяргей КУРКАЧ. kurkach@zviazda.by

АГРАРЫІ ЧАКАЮЦЬ ЦЯПЛА

У сярэдзіне мая ў сувязі з усталаваннем халоднага надвор'я некалькі пагоршыліся ўмовы для з'яўлення ўсходаў і далейшага развіцця цёплалюбівых культур. Сярэдняя тэмпература глебы на глыбіні 10 см складала ў асноўным 11—14 цяпла. Сіноптыкі адзначаюць, што такія тэмпературны рэжым ніжэйшы за аптымальны для прарастання збожжа і з'яўлення ўсходаў цёплалюбівых культур, у прыватнасці кукурузы. Уначы на паверхні глебы і на вышыні да 2 см месцамі адзначаліся слабыя замаразкі. Мінусавая тэмпература не дасягала небяспечнага ўзроўню, але зніжала тэмпы развіцця цёплалюбівых культур.

Паводле апошніх звестак, на асноўных масівах кукурузы назіраюцца ўсходы. У паўднёвай палове краіны на красавіцкіх пасевах з'явіўся 3-ці ліст. На плошчах, засяяных пасля 10 мая, у кукурузы адзначаецца прарастанне зарнят. Верхні 10-сантыметровы пласт глебы знаходзіцца ў асноўным ва ўмерана вільготным стане. Аднак з-за нераўнамернага размеркавання ападкаў у шэрагу раёнаў назіраецца слабае ўвільгатненне верхняга пласта глебы, што так-

РАБОЧАЯ АРЫСТАКРАТЫЯ

(Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.)

Ганаровым госцем конкурсу стаў прэзідэнт WorldSkills International (WSI) Сайман БАРТЛІ.

— Я прыехаў у Беларусь, каб перадаць прывітанне ад вялікай сям'і WorldSkills, якая аб'ядноўвае ўжо 75 краін, — паведаміў ён. — WorldSkills — гэта не проста спаборніцтвы. Такі фармат выкарыстоўваецца для таго, каб дапамагчы краінам павысіць якасць і ўзровень прафесійных кампетэнцый моладзі, прадукцыйнасць працы, а ў выніку забяспечыць эканамічны рост. Для моладзі важна ўдзельнічаць у падобных спаборніцтвах і атрымліваць узнагароды. Але яшчэ больш важна, што, вяртаючыся ў свае навучальныя ўстановы, на вытворчасць, у свае кампаніі, яны прывозяць туды апошнюю інфармацыю аб тым, як можна ўдасканаліваць прафесійнае майстэрства. Сапраўдны прыз для ўдзельніка чэмпіянату — гэта новы змест падрыхтоўкі і інавацыйныя навыкі, якія істотна алягчаюць час. Усё гэта дае ім шанцы на лепшае працаўладкаванне і хуткі кар'ерны рост. Гэта, я лічу, галоўная перавага канкурсантаў. Усе яны — сапраўдныя героі, таму што для таго, каб трапіць сюды і сапернічаць у фінале з самымі лепшымі, ім давалося ўзмоцнена рыхтавацца.

Сайман Бартлі расказаў, што рух WorldSkills зарадзіўся напрыканцы 40-х гадоў мінулага стагоддзя ў Іспаніі, дзе ўрад быў занепакоены вялікім беспрацоўем сярод моладзі і нізкай вытворчасцю працы. Тады і з'явілася ідэя праводзіць спаборніцтвы сярод моладзі, каб параўнаць, як у розных краінах вучаць тым ці іншым навыкам, а таксама пераканаць бацькоў і выкладчыкаў школ, што прафесійная адукацыя і тэхнічная праца вартыя большай увагі. У Еўропе, які ў Беларусі, на працягу вельмі вялікага

адрэзку часу моладзь пераконвалі ў тым, што ўніверсітэт — гэта добра, а прафесійны каледж — дрэнна. Таму сёння патрабуюцца вялікая работа з бацькамі і настаўнікамі школ, каб пераканаць іх у адваротным. Рабочым прафесіям не хапае прэстыжу, і над гэтым трэба працаваць...

Сучасныя рабочыя — гэта эрудзіраваны, высокакваліфікаваны спецыяліст, які, акрамя прафесійных ведаў, павінен валодаць спецыфічнымі навыкамі ў сумежных галінах, у тым ліку разбірацца ў інфармацыйных тэхналогіях, робататэхніцы і г.д.

Міністр адукацыі Міхаіл ЖУРАЎ-КОЎ спадзяецца, што гэты псіхалагічны момант удасца пераадолець, і, улічваючы прагматычнасць нашай моладзі, праз некалькі гадоў будзе стаяць ужо праблема па прыцягненні моладзі ў ВНУ, а не ў прафесійныя каледжы. Моладзь павінна зразумець: галоўнае — стаць прафесіяналам і цалкам сябе рэалізаваць, а зусім не пагоня за дыпламам. Мы ўсе жывём у эпоху прафесіяналізму. Некаторыя ўдзельнікі II Нацыянальнага конкурсу прафесійнага майстэрства WorldSkills Belarus-2016 атрымалі цікавыя прапановы ад працадаўцаў яшчэ падчас конкурсу. «Гэта добры знак — значыць, у сучасным свеце іх прафесіі запатрабаваныя, а нашы майстры і педагогі выдатна падрыхтавалі сваіх вучняў», — адзначыў Міхаіл Жураўкоў.

У апошнія гады стандарты прафесійна-тэхнічнай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі істотна змяніліся.

Патрабаванні да рабочых спецыяльнасцяў сур'ёзна адрозніваюцца ад тых, што былі, скажам, 10 гадоў таму. Сучасныя рабочыя — гэта эрудзіраваны, высокакваліфікаваны спецыяліст, які, акрамя прафесійных ведаў, павінен валодаць спецыфічнымі навыкамі ў сумежных галінах, у тым ліку разбірацца ў інфармацыйных тэхналогіях, робататэхніцы і г.д. Такіх спецыялістаў толькі з вялікай нацяжкай можна назваць рабочымі ў звыклым разуменні гэтага слова, бо, па сутнасці, гэта інжынеры.

— Трэба ўжо адыходзіць ад паняццяў «рабочы», «тэхнік», «інжынер». У свеце няма такога дзялення: там ёсць спецыялісты з нізкай кваліфікацыяй, сярэдняй ці высокай, — падкрэслівае рэктар Рэспубліканскага інстытута прафесійнай адукацыі Аркадзь ШКЛЯР. — А ў якой установе яны атрымалі гэтую кваліфікацыю — справа другасная. Сучасныя тэхналогіі патрабуюць спецыялістаў з высокімі прафесійнымі якасцямі, і менавіта гэта павінна быць прэстыжным.

У многіх краінах свету сёння вядуцца размовы пра перагляд падыходаў да рабочых спецыяльнасцяў і кваліфікацый. Некаторыя рабочыя спецыяльнасці або ўжо зніклі, або блізка да знікнення. Замест іх з'яўляюцца іншыя, з прынцыпова новым узроўнем падрыхтоўкі. Цяпер, каб выконваць на вытворчасці спецыяльныя функцыі, рабочаму недастаткова валодаць толькі пэўнымі навыкамі — трэба мець шырокі дыяпазон ведаў у сумежных галінах.

Межы паміж узроўнямі адукацыі размываюцца. Ёсць прафесіі, дзе рабочаму хапае прафесійна-тэхнічнай адукацыі, але ёсць прафесіі, і іх становіцца ўсё больш, дзе ад рабочага персаналу патрабуюцца нааўнасць сярэдняй спецыяльнай і нават вышэйшай адукацыі. Невыпадкава ў

Фота Анастасіі КЛЕШЧУКА

многіх кампетэнцый на чэмпіянаце прафесійнага майстэрства выступалі студэнты ВНУ і навучэнцы каледжаў.

«Галоўнае — стаць прафесіяналам і цалкам сябе рэалізаваць, а зусім не пагоня за дыпламам. Мы ўсе жывём у эпоху прафесіяналізму».

Скажам, сёння токар, які працуе на сучасным станку з лічбавым праграмным кіраваннем, у адной асобе і тэхнолаг, і наладчык, і аператар, які кантралюе прыладу. А мехатронік — спецыяліст-дыягностык, які можа паглядзець і сказаць, у чым няспраўнасць механізма, і правесці дробны рамонт: ён ведае і механіку, і пнеўматыку, і электроніку. Ва ўсім гэтым маглі пераканацца госці чэмпіянату...

— Мы імкнёмся зрабіць рабочага больш адаптаваным да сучасных тэхналогій (а значыць — больш кан-

курэнтаздольным), фарміруючы сапраўдную рабочую арыстакратыю, — падкрэслівае Аляксандр Шкляр. — Для ўдзельнікаў такіх конкурсаў гэта цудоўная магчымасць прэзентаваць свае навыкі і майстэрства ў міжнародным фармаце. Відэавочна, што падрыхтоўка каманды для ўдзелу ў такіх спаборніцтвах — справа не менш сур'ёзная, чым падрыхтоўка алімпійцаў. Нашых славутых спартсменаў усе ведаюць пайменна, і мы даб'ёмся, каб і маладыя людзі, якія перамагаюць у падобных прафесійных спаборніцтвах, былі ва ўсіх на слыху....

Сайман Бартлі, які ўжо не першы раз наведвае Беларусь, звярнуў увагу на пазітыўныя змены, што адбываюцца ў краіне, і выказаў намер выкарыстоўваць беларускі вопыт для папулярызацыі рабочых прафесій.

Больш фота з чэмпіянату на сайце www.zviazda.by
Надзея НІКАЛАЕВА.
nikalaeva@zviazda.by

ПАДПІСКА-2016
«ЗВЯЗДА» ПОБАЧ З ЧЫТАЧАМІ

Мы заўжды імкнёмся да таго, каб быць у курсе жыццёвых навін нашых чытачоў. Пры неабходнасці дапамагчы, падзяліць радасць, ды і ўвогуле як мага больш даведацца пра тое, чым дыхаюць розныя куткі роднай Беларусі. Ну не з кабінета ж гэта рабіць, тым больш — ясна.

Таму зноў едзем да вас, нашы чытачы. Працягваем ладзіць сустрэчы ў розных рэгіёнах краіны. Пачынаем з прыгожага, адметнага, сонечнага Маладзечна. **Сёння з 11 да 14 гадзін супрацоўнікі «Звязды» чакаюць сваіх чытачоў і тых, хто імкнецца далучыцца да звяздоўскай суполкі, на раённым вузле паштовай сувязі.**

Прыходзьце — будзе цікава!

Не пашкадавалі
нават жыцця

Памятны знак з імёнамі супрацоўнікаў раённага адзела ўнутраных спраў, якія загінулі пры выкананні службовага і воінскага абавязку, адкрыўся ў Касцюковічах падчас урачыстага мерапрыемства, прысвечанага Дню магілёўскай міліцыі.

На памятным знаку — імёны пяцярых міліцыянераў. Яны сталі сімвалам мужнасці і адданасці сваёй нялёгкай службе. Захара Брылёва не стала ў чэрвені 1941 года — яго жыццё абарвалася на фронце падчас Вялікай Айчыннай вайны. Пры затрыманні бандыцкай групы ў верасні 1946-га загінулі лейтэнант міліцыі Міхаіл Лістападаў, сяржант Дзмітрый Захараў і ўчастковы ўпаўнаважаны Аляксей Янюцін. А 31 ліпеня 1986 капітана міліцыі Васіля Ярмачэнку, дзяжурнага Касцюковіцкага РАУС, застрэліў псіхічна хворы злачынec, які, узброіўшыся двухствольнай стрэльбай, замкнуўся ў доме з васьмігадовым сынам. Пасмяротна Васіль Ярмачэнка быў узнагароджаны Ордэнам Чырвонай Зоркі.

Ідэя ўстаноўкі памятнага знака належыць начальніку Чэрыкаўскага РАУС падпалкоўніку міліцыі Аляксандру Шункевічу (у мінулым начальніку Касцюковіцкага РАУС) і старшыні ветэранскай арганізацыі РАУС маёру міліцыі ў адстаўцы Уладзіміру Арцюхову.

У мітынгу прынялі ўдзел прадстаўнікі кіраўніцтва УУС вобласці, гарадскіх і раённых аддзелаў, рэспубліканскага савета ветэранаў.

— У самых складаных сітуацыях, грэбуючы небяспёкай, не патрабуючы падзякі, ахвяруючы сваім часам і здароўем, а нярэдка і жыццём, супрацоўнікі міліцыі прыходзілі і прыходзяць на дапамогу людзям, захоўваючы ў іх веру ў справядлівасць, — звярнуўся да сваіх калег і ветэранаў **начальнік Магілёўскага УУС Аляксандр КАВАЛЬЧУК.** — Ваша стаўленне да службы было і застаецца прыкладам вернасці абавязку і прысязе. Амаль 100-гадовая гісторыя беларускай міліцыі з усёй відавочнасцю пераконвае нас у гэтым. Сёння асабісты склад органаў унутраных спраў вобласці годна працягвае слаўныя баявыя і прафесійныя традыцыі старэйшых пакаленняў.

Нэллі ЗІГУЛЯ. zigulya@zviazda.by

■ Руплівым гаспадарам

ЗАМАХНЁМСЯ НА БАКЛАЖАНЫ, або Ураджай залежыць ад... расады

Ці магчыма вырасціць смачную агародніну на сваім участку? Як выбраць расаду і абараніць яе ад шкоднікаў? Сёння разам з айчыннымі спецыялістамі будзем шукаць адказы на гэтыя пытанні.

Усё лета прапоркацца з парнікамі і застацца без добрага ўраджаю — гэта не для нас! Мы паспрабуем вырашыць праблему «вечназялёнага памідора» і нават замахнёмся на вырошчванне баклажанаў. І гэта можа атрымацца, калі набудзем добрую расаду. Не спакушайцеся на кволыя, недарослыя расліны, якімі могуць гандляваць на «стыхійных» кірмашах. Пакуль такая расада будзе «даганяцца», вы страціце каштоўны час, і ўраджай сапраўды не выспее.

НЕ САДЗІЦЕ ШМАТ НОВЫХ САРТОЎ

У апошнія гады якасць «прыватнай» расады ўпала.

— Гэта звязана з тым, што людзі паставілі шкопакеты. Адпаведна раслінам, што выстаўлены на падаконніках, дастаецца менш святла. Пазней ім складаней прыстасавацца пры перасадцы, — заўважае **загадчык лабараторыі паслёнавых культур Інстытута агародніцтва НАН Беларусі, кандыдат біялагічных навук Леанід МІШЫН**. — Вядома, калі расаду загартаваш, ёй прасцей будзе перажыць перасяленне ў парнікі. Акрамя таго, можна выкарыстаць біялагічны прэпарат «Эпін» (выцяжка з рапсу), які павялічвае ўстойлівасць раслін да стрэсавых фактараў. Калі ім апрацуеце расаду перад высадкай у цяпліцу, ёй не страшныя будучы і холад, і сонечныя перапады. Я не раіў бы агароднікам адразу садзіць многа новых сартоў: чым іх больш, тым вышэйшая рызыка занесці захворванне. Напрыклад, толькі на тамаче ў свеце налічваецца больш за 200 вірусаў, і ад многіх інфекцый складана пазбавіцца нават пры дапамозе нейкіх прэпаратаў.

Часта агароднікі з расадай заносзяць на свае ўчасткі кілу капусты. Калі які нявольны фермер пасадзіць хоць адзін з сартоў, на насенні якога была гэтая хвароба, яго ўчастак будзе заражаны, але расаду ён дазволіць вырасціць. І штогод такі гаспадар можа выстаўляць сваю прадукцыю на кірмашы і заражаць усе агароды. Таму расаду лепш набываць у буйных раслінаводчых гаспадарках, якія клапацяцца пра сваю рэпутацыю, маюць добрых спецыялістаў і, безумоўна, робяць пратручванне насення. **Пры высадцы расады капусты трэба**

абавязкова мачаць яе ў баўтушку з сумесі гліны і любога інсектыцыду. Бо ў той час, калі мы яе перамяшчаем у грунт, пачынаецца лёт крыжакветнай мухі, якая адкладвае яйкі ў глебу каля сцябла. Цяпер мух стала больш, бо рэзка пашырыліся пасадкі рапсу. Можна таксама праз тры дні пасля высадкі расады пад сцябло паліць яе прэпаратам ад насякомых. Не зробіце гэтага — не здзіўляйцеся, калі праз дзесяць дзён ніжнія лісты вашых раслін рэзка пажаўцеюць, засохнуць.

Сёння некаторыя гаспадары спрабуюць садзіць кавуны і дыні. Але неспрактыкаваным агароднікам складана будзе вырасціць ураджай. Без якаснай 30-40-дзённай расады тут не абысціся. У хатніх умовах яе вырасціць не так проста. Так, калі «кватэрная» расада памідораў выцягнулася, у парніку яна яшчэ можа набраць моц, а з расадай кавуноў такі фокус не пройдзе. У халаднаватае надвор'е расліны будуць кволымі, яны пачнуць хварэць, напрыклад, на каранёвыя гнілі.

САКРЭТЫ СМАКУ

Сёння ўсё больш гаспадароў спрабуюць вырошчваць баклажаны. Ім варта звярнуць увагу на айчынныя сарты, бо замежныя ў нашых умовах не паспяваюць спець. Для баклажанаў важна вырасціць якасную расаду, і расліну трэба фарміраваць у тры сцяблы, інакш яна будзе імкнуцца «захапіць» як мага больш прастору. Калі расліну абмежаваць, яна «зразумее», што трэба размнажацца іншым спосабам — праз утварэнне пладоў. **Беларускія вучоныя вынайшлі новы напрамак, якога раней не было ў замежных вытворцаў. Яны вывелі сорт баклажана «Кулон», які мае гронкавы спосаб цвіцення, калі ў пазусе знаходзіцца не адна кветка, а 2-3.** Баклажан — культура даволі капрызная: спякота ў цяпліцы, мікраэлементы не хапіла — кветкі апалі. А на «Кулоне» яны зацвітаюць паслядоўна, а значыць, больш шанцаў атрымаць ураджай.

— **Ці можа залежаць ад выбару насення, наколькі смачныя вырастуць плады? Многія дачнікі скардзяцца, што вырошчваюць, напрыклад, розныя сарты таматаў. Але нават спелыя памідоры ў іх несалодкія.**

— Безумоўна, смак звязаны з падборам сартоў. У першую чаргу трэба звярнуць увагу на найбольш устойлівыя, бо са слабых, хворых раслін смачных пладоў не сабраць. Несвоечасова праветрываецца цяпліца — будучы стравацца смакавыя якасці.

Яшчэ адна прычына нясмачнай агародніны — нежаданне некаторых агароднікаў вы-

Якасная расада перца.

карыстоўваць комплексныя ўгнаенні. **Калі ў глебе няма фосфару, калію, шэрагу мікраэлементаў, вы ніколі не атрымаеце смачных памідораў, ды і іншай агародніны.** Некаторыя дачнікі сыплюць на грады попел — а гэта толькі калій. Добра, калі яшчэ ўнесены гной. Але арганіка змяшчае мала пажыўных рэчываў. Яе лепш за ўсё ўносіць пад тыя культуры, якія не патрабуюць працяглага захоўвання, пад зяленіва. Пад усё, што высыпае, лепш выкарыстоўваць комплекснае мінеральнае ўгнаенне: азот, фосфар, калій. І яшчэ на арганіцы культуры, якія высыпаюць, вельмі моцна пачынаюць пашкоджвацца рознымі грыбковымі захворваннямі. Напрыклад, унясенне вялікай колькасці гною пад таматы прыводзіць да ранняй фітафторы.

ГМА СУПРАЦЬ КАЛАРАДСКІХ ЖУКОЎ

— **Ці дазваляе выкарыстанне пазакарэнавай падкормкі вырошчваць экалагічна чыстую прадукцыю?**

— Пры вырошчванні экалагічнай прадукцыі не трэба баяцца ўгнаенняў, бо расліна сама возьме тое, што ёй патрэбна, астатняе застаецца ў глебе, — зазначае Леанід Мішын. — Замена грунтоў у цяпліцы (раз на 4-5 гадоў) патрэбна не толькі з-за інфекцый, але і з-за

НЕ ЎМЕЮЦЬ? ЦІ НЕ ХОЧУЦЬ?

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

«Звязда» ўжо пісала пра тое, што Аршанская спецаўтабаза на 12,2 мільярда рублёў завясіла аб'ёмы аказаных паслуг па зборы і вывазе адходаў і незаконна атрымала 6 мільярдаў з бюджэту. У дачыненні да трох кіраўнікоў прадпрыемства заведзены крымінальныя справы.

Высветлілася таксама, што спецыялізаваныя аўто на прадпрыемстве больш, чым трэба.

— Памяншэнне колькасці машын з улікам рэальнага аб'ёму адходаў, іх эфектыўнае выкарыстанне дазволіць на трэць скараціць выдаткі на паліва і на 20% — на аплату працы. Агульнае зніжэнне выдаткаў складзе 18%, — паведамліў у Камітэце дзяржаўнага кантролю.

Парушэнні парадку вызначэння нарматываў утварэння адходаў знойдзены і ў арганізацыях ЖКГ Дубровенскага і Талачынскага раёнаў.

Не могуць «заставіць»?

На нядаўняй калегіі ў Камітэце дзяржкантролю дырэктар Аршанскай спецаўтабазы Алег Хлопчанка заявіў, што ў маленых вёсках адходы ў дастатковай колькасці не збіраюць таму, што немагчыма прымусіць людзей аплачваць вываз смецця.

— Але плата за вываз смецця абавязковая, як і плата за ваду, электраэнергію, газ, — выкрыў узровень

кампетэнцыі дырэктара Аршанскай спецаўтабазы **Юрый ДЗЯДЗЁЛА, начальнік упраўлення жыллёва-камунальнай гаспадаркі Віцебскага аблвыканкама.**

Намеснік старшыні Аршанскага райвыканкама, у сваю чаргу, паведаміў, што ў Оршы збіраюць асобна адходы з пластыку, паперы і шкла, але не паўсюль ёсць магчымасць паставіць кантэйнеры. Таму, напрыклад, у новых мікрараёнах праца вядзецца, а ў іншых дварах ёмістасці ёсць не ўсюды. У глыбінцы гэта наогул рэдкасць. Аднак праверка паказала: са 187 кантэйнераў у Аршанскім раёне трэць не былі ўсталяваныя.

Дарэчы, спецаўтабаза прапанавала супрацоўніцтва камерцыйная структура. Прыватнікі гатовыя збіраць пластыкавыя бутэлькі. Чаму б не скарыстацца такой магчымасцю? Правялі сход з удзелам зацікаўленых бакоў, але пытанне «Чаму прыватнікі не хочуць збіраць кардон і паперу?» засталася адкрытым. Адказ прасты: апошняя перапрабачка не так выгадна. У кантрольным ведамстве даручылі яшчэ раз абгрунтавана высветліць усе «за» і « супраць»

— Загадалі вывучыць дакладнасць фарміравання нарматываў утварэння камунальных адходаў. Неабходна прыняць меры па забеспячэнні належнага ўліку аб'ёмаў паслуг па зборы і вывазу смецця. Выкананне пастановы калегіі ўзялі на кантроль, — рэзюмавала работу

калегіі **намеснік старшыні Камітэта дзяржаўнага кантролю Віцебскай вобласці Юлія АЎХУКОВА.**

Куды здаць халадзільнік?

Паводле інфармацыі Віцебскага абласнога камітэта прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя, штогод у рэгіёне ўтвараецца больш за 300 тысяч тон камунальных адходаў. Сярод іх ёсць каштоўныя: макулатура, шклабой, палімеры, тэкстыль і іншыя.

На сённяшні дзень доля здабывання другасных матэрыяльных рэсурсаў з камунальных адходаў — каля 15%. Для параўнання: у краінах Заходняй Еўропы — 30-50%.

Для вырашэння праблемы арганізавана праца прыёмных пунктаў па зборы і нарыхтоўцы цвёрдых бытавых адходаў ад насельніцтва, у тым ліку перасоўных, куды можна здаць халадзільнікі і іншую дамашнюю тэхніку, якая адслужыла сваё.

— Полацкім УП «БелВТІ-рэгіён» арганізавана маштабная кампанія па раздзелным зборы небяспечных адходаў ад насельніцтва (энергазберагальныя лямпы і адпрацаваныя батарэйкі). Аказваюцца і паслугі па зборы і вывазе складанай бытавой тэхнікі (халадзільнікаў, тэлевізараў, пральных машын, прасоў і інш.). Толькі летася прадпрыемствам у гандлёвых аб'ектах вобласці ўстаноўлена 155 кантэйнераў для збору батарэек, 28 кантэйнераў для скла-

ВАЖНА. Якасная расада таматаў і перцаў павінна быць у стадыі бутанізацыі са сцяблом 5-6 міліметраў таўшчынёй, 25-27 см вышынёй!

назапашвання непатрэбных рэчываў. Праблема нітратаў з'яўляецца надуманай. Іншая справа пры вырошчванні экалагічнай прадукцыі — абарона ад насякомых. Калі прэпараты забіваюць шкоднікаў, яны дзейнічаюць і на нас. Крыху меншыя па сваёй шкоднасці могуць быць гербіцыды і фунгіцыды — прэпараты супраць пустазелля і хвароб. Беларуская агародніна і садавіна менш апрацаваная, чым тая, што завозіцца.

— **Ці магчыма вырошчваць прадукцыю, устойлівую да шкоднікаў?**

— Такіх сартоў у свеце няма, магчыма, яны будуць створаны з дапамогай ГМА. Напрыклад, адзін з варыянтаў развіцця бульбаводства — вывесці сарты, устойлівыя да каларадскага жука, каб не выкарыстоўваць хімію на барацьбу з ім. Вучоныя ўжывілі ў клетку бульбы рэчывы, якія ствараюць крышталі вапны. Каларадскі жук, калі паесць такой бульбы, не будзе развівацца. Дарэчы, на сёння не маецца дакладных навуковых ведаў аб шкодзе гена-мадыфікаваных прадуктаў. Вядзецца магутная інфармацыйная атака супраць іх, мабыць, для таго, каб не ва ўсіх краінах развіваўся такі кірунак. Пасля зацікаўленыя краіны запатэнтуюць свае вынаходкі і змогуць на іх продажы атрымліваць грошы. Магчыма, выкарыстанне ГМА — ядрэнная альтэрнатыва хімічным апрацоўкам.

Небяспечна нешта вырошчваць на кухні. Калі гаспадыня абабрала бульбу, а пасля пайшла паліваць расаду, яна таксама можа занесці інфекцыю.

Для вырошчвання экалагічна чыстай прадукцыі трэба развіваць і такія напрамак, як біятэхналогіі. У нашай краіне яны выкарыстоўваюцца. Дапусцім, ад кляшча вельмі эфектыўны фітаселіус, ад белакрылкі — інкарзія. Калі на шкоднікаў выпускаць іх «ворагаў», хімічная абарона не спатрэбіцца.

Алена ДЗЯДЗЮЛЯ

фота Анастасіі КЛЕШУКА

данай бытавой тэхнікі і 30 кантэйнераў для энергазберагальных лямпаў, — паведамліў у прыродаахоўным ведамстве.

Кампаніяй «ДВЧ-Менеджмент» у вобласці рэалізуецца сістэма збору і выкарыстання адпрацаваных сінтэтычных і мінеральных аліў. У тым ліку і ад уласнікаў транспартных сродкаў. Ёмістасці для збору ад насельніцтва ўстаноўлены на базе Віцебскай і Полацкай гарадской нарыхтоўчай канторы (вул. Сушкова, 38).

Інфармацыю аб пунктах прыёму другаснай сыравіны ад насельніцтва па Віцебскай вобласці можна знайсці на сайце аператара другасных матэрыяльных рэсурсаў <http://www.vtoroperator.by> і на сай-

це «Зялёнай карты Беларусі» <http://www.greenmap.by> (г. Віцебск і г. Полацк).

— Устаноўка спецыяльных кантэйнераў для збору «карыснага смецця», арганізацыя пунктаў па прыёме другаснай сыравіны, развіццё сістэмы асобнага збору адходаў дазваляць павялічыць узровень здабывання другасных рэсурсаў. Іх выкарыстанне дазволіць сэканоміць прыродныя рэсурсы. Адпаведна, гэта паменшыць аб'ёмы паступлення адходаў на палігоны. У выніку знізіцца шкодная нагрузка на навакольнае асяроддзе, — дадалі дзяржаўныя экалагі.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.
pukshanski@vziazda.by

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

У ПАРШЫНА, БЛІЖЭЙ ДА ЗОР

Жанчыны,
якія ведаюць
сотні песень,
і хустка як пазнака
сацыяльнага статусу

Разам са здымачнай групай праграмы «Наперад у мінулае» тэлеканала «Беларусь 3» сёння мы рушым у новую вандроўку-паляванне за песнямі і традыцыямі беларусаў. Гэтым разам кіруемся ў вёскі Паршына і Горы Горацкага раёна Магілёўскай вобласці. Тут нас чакае знаёмства з творчасцю сапраўды вядомага фальклорнага гурта «Паршынскія зоры», а таксама сустрэча з супрацоўнікамі Горскага сельскага цэнтра фальклору і народнай творчасці, якія раскрыюць таямніцы, зашыфраваныя ў мясцовых строях. Дарэчы, у эфір канала «Беларусь 3» гэты выпуск праграмы «Наперад у мінулае» выйдзе ўжо ў нядзелю, 22 мая. Але давайце зазірнем у яе закуліссы.

І ПАСМЯЯЦА, І ПАСУМАВАЦЬ

Жыццё жыхароў вёскі Паршына, што сёння ўваходзіць у Горацкі раён, нельга назваць аднолькава добрым ці кепскім цягам усёй гісторыі яе існавання. Вёска, вядомая з XVI стагоддзя як уласнасць шляхты, праз некалькі стагоддзяў перайшла ва ўладу дзяржавы, а потым стала часткай памешчыцкай уласнасці. Таму мясцовыя жыхары мудра кажуць, што на памяці іх продкаў былі розныя падзеі, вясёлыя і сумныя. Натуральна, яны знайшлі сваё адлюстраванне ў песнях.

Сёння справай аднаўлення, захавання і перадачы наступнаму пакаленню песеннай і танцавальнай спадчыны рэгіёна займаецца народны ансамбль «Паршынскія зоры». Іх назва магла лепш адпавядае сутнасці гурта, бо яны — сапраўдныя зоркі фальклорнай творчасці. Не так даўно калектыву адсвяткаваў 30-годдзе. За гады актыўнай дзейнасці спявачкі выступілі ў многіх гарадах Беларусі і Расіі: у Санкт-Пецярбургу ў кансерваторыі імя Рымскага-Корсакава, у Мінску нават на сцэне Палаца Рэспублікі, некалькі разоў прадстаўлялі Горацкі раён на Рэспубліканскім фестывалі фальклору «Берагіня», што праходзіць раз на два гады ў пасёлку Акцябрскі Гомельскай вобласці. А хрэсцімныя і вясельныя песенныя цыклы калектыву ў 2012 годзе ўключаны ў спіс нематэрыяльнай гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі.

Дарэчы, мая сустрэча з гуртом не была першай. Два гады таму я пазнаёмілася з жанчынамі з «Паршынскіх зор» падчас фестывалю «Берагіня», але тады праз вірлівую праграму фестывалю і стомленасць саміх спявачак не атрымалася грунтоўна пагутарыць. А можа, гэта да лепшага, бо спатканне ў іх родным Паршыне, у доме Галіны Зубаравай, аздобленым вышыванымі ручнікмі, поцілкамі, атрымалася надзвычай цёплым і душэўным. Нават нягледзячы на мноства тэлекамер.

Калі ў жанчын з гурта запытацца, ці памятаюць яны нейкія абрадавыя, бытавыя, жартоўныя песні, якія спявалі яшчэ ў маладосці, адказ будзе нязменны:

— Усе!

Кожная з удзельніц калектыву ведае не менш як сотню песень, усе яны — з іх роднай мясцовасці, перанятых ад мамы і бабуль. І гэта — асабліва рыса гурта. **Кіраўнік калектыву Любава УЛАДЫКА** кажа:

— «Паршынскія зоры» адметныя тым, што спяваюць жанчыны менавіта фальклорныя, свае родныя песні. Для іх гэта — скарбонка таленту, мудрасці. Ды і самі ўдзельніцы, якія на працягу трыццацігоддзя нясуць людзям прыгажосць і мудрасць народнай песні, — сапраўдныя скарб. Нават жанчыны ў вельмі паважным узросце знаходзяць сілы, каб выхадзіць на сцэну і спяваць, спяваць... Яны літаральна жывуць песняй. Напрыклад, найстарэйшай спявачцы калектыву Лідзіі Сіняковай ужо 87 гадоў, але яна з задавальненнем выступае і дорыць радасць глядачам. Гэта гонар для нас.

Дарэчы, Лідзія Пракопаўна прынесла ў гурт многа песень, некаторым ужо больш як сто гадоў, бо жанчына пераняла іх ад сваёй бабулі.

СВЯТА — АЖ ШЭСЦЬ ДЗЁН!

Вясёлыя аўтэнтычныя песні — яшчэ адна адметная рыса гурта.

«Паршынскія зоры» на фестывалі «Берагіня» у пасёлку Акцябрскі.

— Усіх здзіўляе, што мы спяваем вясёлыя бытавыя песні. Але гэта сапраўдныя творы, адноўленыя ў нашай мясцовасці, — расказвае Любава Уладыка. — Кажуць, як жыў народ — такія і песні спяваў. У жанчын было цяжкае жыццё, і яны спявалі пра працу, нястачу ў побыце. Вясёлыя песні гучалі толькі ў тых выпадках, калі ў людзей было свята, на душы — светла, чыста. Мы аднавілі такія песні са слоў старэйшых удзельніц калектыву, яны вельмі рэдкія, а некаторыя нават атрымалі другое жыццё. Па ўспамінах, загках нараджаліся асобныя словы, радкі, куплеты.

У ліку такіх песень можна назваць жартоўную «Праху»:

А казалі на мяне, што не праха.
Ад торгу да торгу хадзіла,
Я й за рубль вераценца купіла,
За капейцу кудзеліцу купіла.
Як устану ў панядзелак раненька,
Як выведу тры ніткі я таненька.
Надзелала на руках мазалёчкі,
Застанецца мой міленькі без сарочкі...

Падобныя песні ў Паршыне называюць «Мікольскімі» і «Варварскімі». Раней у вёсцы, як і ў Смаленску, было прынята ўшаноўваць святых Міколу і Варвару аж па тры дні. Усе шэсць дзён вясцоўцы святкавалі, забаўляліся, весялі-

ліся, так і нараджаліся вясёлыя песні. Вось як «Уцёніца»:

Па рацэ-рацэ ўцёніца плывёт.
Пра мяне млада бесслаўя ідзе.
Што я стараму пірог спякла
І за ўсякага нясеянага.

Паводле сюжэта, жанчына дадала ў пірог для старога мужа яшчэ «палонік і ложачку» дзёгцю, а для маладога мужа спякла пірог з сёнянай пшанічнай мукі, а дадала да яго «палонік і ложачку» масла і мёду.

Яшчэ адна са старэйшых «Паршынскіх зор» Валянціна Багачова — сапраўдны спецыяліст па вясельным рэпертуары (яна нават некалькі разоў атрымала пераможніцтва на міжрэспубліканскім фестывалі фальклору ў Мінску). Валянціна Багачова — сапраўдны спецыяліст па вясельным рэпертуары (яна нават некалькі разоў атрымала пераможніцтва на міжрэспубліканскім фестывалі фальклору ў Мінску).

— Як цяпер на вяселлі рэй вядзе тамада, а раней усім кіравалі сваты. На гэтую ролю выбіралі самых гаваркіх. Я заўсёды была сваццяй! Ведаю ўсе песні, асабліва тыя, якія спяваюць, выпраўляючы маладога да маладой. Маю пяцёра сыноў, а дачкі — ніводнай.

ЛЁС, АДЛЮСТРАВАНЫ Ў ПЕСНІ

Умеюць «Паршынскія зоры» і пасумаваць. Часта спяваюць «Бярозіцу», дзе адзінокая бяроза ў цёмным лесе, што ўвесь час глядзіць на паляну, атаясамліваецца з жанчынай, якая выйшла замуж за нялюблага і з сумам пазірае на добрых хлопцаў. А вась «Лябёдушка» асабліва дарагая калектыву.

— Песня мае сваю гісторыю, яна звязаная з лёсам былой удзельніцы нашага гурта. На жаль, жанчына, якая прынесла нам гэтую песню, ужо пайшла з жыцця, але памяць пра яе засталася, — тлумачыць кіраўнік гурта.

Гэта гісторыя пра няшчасны шлюб, у якім жанчына правяла маладыя гады. Каб дагнаць «леткі маладыя», яна просіць у таты каня. Але, на жаль, нават стаішы каня, страчаныя гады не вярнуць.

Жанчыны прызнаюцца, што ў некаторых момантах іх рэпертуар перагружаецца з твораў іншых калектываў краіны, выконваюць яны і досыць папулярныя народныя творы. Але, натуральна, у выкананні «Паршынскіх зор» яны набываюць новы настрой і гучанне.

ЯК ПРАВІЛЬНА ЗАВЯЗАЦЬ ХУСКУ

Цікава, што жанчыны з «Паршынскіх зор» выступаюць у касцюмах, набліжаных да горы-горацкага строю. У некато-

рых песнях нават гучаць назвы традыцыйных элементаў касцюма. Каб даведацца больш пра яго адметнасці, кіруемся ў Горскі сельскі цэнтр фальклору і народнай творчасці.

— Найважнейшым элементам адзення былі сарочкі. Іх насілі ў любым узросце і шылі ўручную, — расказваюць дзяўчаты з клуба «Святкі». — Таксама жанчыны насілі спадніцы і фартухі. Адметная рыса горы-горацкага строю — аднатонны кабат, або гарсэт. Ён абавязкова прымацоўваўся да спадніцы.

«Манера завязваць хустку магла расказаць пра сацыяльны статус і колькасць дзяцей у жанчыны».

Дырэктар цэнтра фальклору і народнай творчасці Людміла ШЫКУНОВА расказала:

— Мы вядзем актыўную работу па вывучэнні, аднаўленні і папулярызацыі звестак пра мясцовыя строі. Так, у цэнтры можна пабачыць аўтэнтычныя касцюмы, якія супрацоўнікі ўстановы сабралі падчас этнаграфічных экспедыцый па рэгіёне. Рэканструкцыя касцюмаў таксама вядзецца па ўсіх правілах: у нашым цэнтры працуе талентавае святлана Зэлікава, якая ўмее ткаць на старажытных кроснах. Не так даўно на конкурсе рэканструкцый касцюмаў, што праходзіў у Магілёве, горы-горацкі строй, адноўлены нашым цэнтрам, заняў першае месца.

Супрацоўнікі цэнтра фальклору і народнай творчасці вывучаюць не толькі самі строі, але і культуру іх нашэння, захавання. Нават маладыя дзяўчаты ўмеюць складаць спадніцы ў куфар адмысловым чынам — каб іх не трэба было прасвацаць, яны ж навучаць правільна завязваць хустку.

Замужняй кабеце не дазвалялася паказвацца на людзях з непакрытай галавой — адсюль такая вялікая колькасць разнастайных галаўных убораў нашых продкаў. У рэгіёне насілі хусткі трох відаў — намітку, апарыську, прохараўку, а таксама чапцы, якія шыліся з астаткаў хусткі. Манера звязваць хустку магла расказаць пра сацыяльны статус і колькасць дзяцей у жанчыны. Так, колькасць складак над ілбом сведчыць пра тое, колькі разоў жанчына была замужам. Колькасці сыноў адпавядае тое, колькі разоў перакручаны «рог» хусткі з правага боку — сыны — працаўнікі ў хаце, а пра колькасць дачок у жанчыны распавядзе колькасць перакрутаў з левага боку — дачкі бліжэй да матчынага сэрца.

Вельмі радуе, што ў цэнтры фальклору і народнай творчасці ў вёсцы Горы моладзь, вучні — частыя госці і амаль гаспадары. Таму ёсць надзея, што нашы спрадвечныя традыцыі будуць жыць яшчэ шмат стагоддзяў.

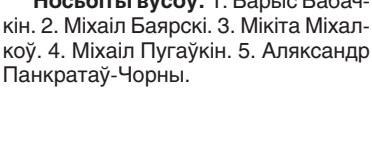
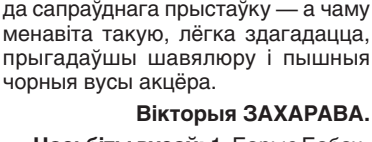
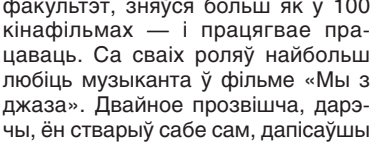
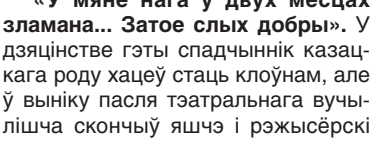
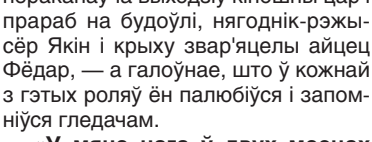
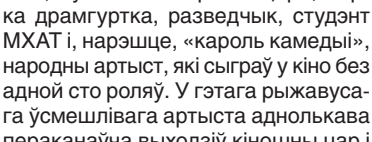
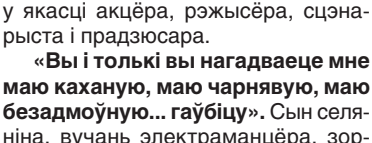
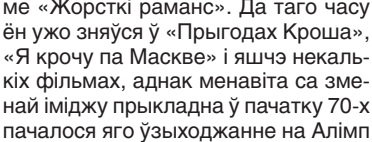
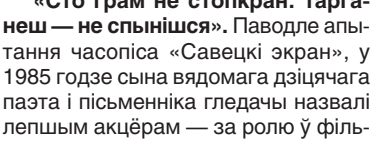
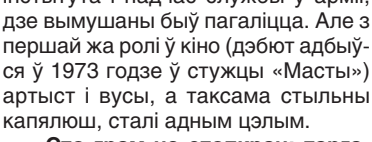
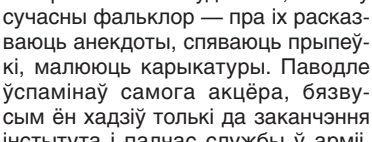
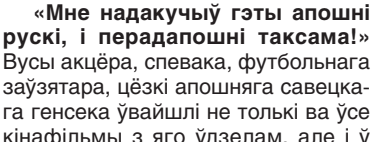
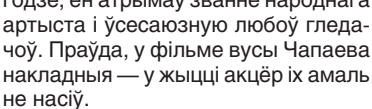
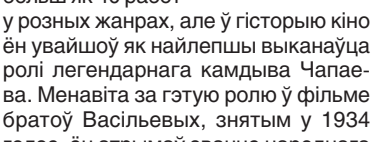
Марына ВЕСЯЛУХА. veasialuha@zviazda.by
Фота аўтара.

Каб правільна завязаць хустку, трэба ведаць мноства правілаў.

5 савецкіх акцёраў,
якія зрабілі свае вусы
знакамітымі

Як сцвярджаюць знаўцы гісторыі стылю, мода на расліннасць на мужчынскім твары — адна з самых пераменлівых. Мужчыны то бязлітасна галілі вусы, то насілі іх рамантычна-тонкімі ці, наадварот, падкрэслена густымі і пышнымі, завітымі, зухавата падкручанымі, напамаджанымі... Прапануем успомніць 5 вядомых акцёраў савецкага кіно, чые вусы сталі, можна сказаць, іх візітоўкай, «фірменным знакам». Апазнаеце іх па нашых падказках?

Нядзеля,
29 мая

1 Беларусь 1

6.50 Меладрама «Парогі». 8.30 Народная раніца. 9.00, 12.00, 15.00 Навіны. 9.10 «Арсенал». 9.40 Серыял «Сваты-3». 10.50 «50 рэцептаў першага». 11.45 Навы. 12.10 Навіны. Цэнтральны рэгіён. 12.35 Камедыя «М + Ж». 14.20 Каробка перадач. 15.15 Твой горад. 15.30 Вакол планеты. 16.20 Зона Х. Вынікі тыдня. 17.00 Меладрама «Незабудкі». 20.35 Навіны надвор'я. 21.00 Галоўны эфір. 22.10 Клуб рэдактараў. 22.50 Меладрама «Шэсць сотак шчасця».

2 Беларусь 2

7.00, 21.10 Тэлебарометр. 7.05 Серыял «Класная школа». 7.35 Серыял «Хто ў доме гаспадар?». 9.35 «Арол і рэшка. Шопінг». Трэвел-шоу. 10.40 «Універ-шэф». 11.20 Ваша лато, Пяцёркачка. 11.50 Зразумець і абясшкодзіць. 12.25 Серыял «Шчаслівая разам». 14.45 Камедыя «Знаёмства з бацькамі». 16.45 Фантастыка «Супер 8». 18.50 Фантастыка «Дывергент 2: інсургент». 20.55 Хачу ў тэлевізар! 21.45 Кіпень. 22.05 Спортлато 5 з 36, КЕНО. 22.10 Дэтэктыў «Падмані мяне 2». 23.05 Серыял «Косці».

ВТВ ВТБ

6.00, 23.05, 4.00 Скетч-шоу «Даеш моладзь». 6.30 «Здаецца! З рамонтам». 7.30 М/ф «Ёка». 7.45 М/ф «Смяшарыкі». 8.00 М/ф «Машыны казкі». 8.30, 14.45 «Ералаш». 9.00 «Хто каго на кухні». 9.30, 3.30 «Лаві момант». 10.00, 1.00 «Турбаміксер». 12.00 «Паспець за 24 гадзіны». 13.00, 19.30 «Уральскія пельмені». 13.30 Фэнтэзі «Павуцінне Шарлоты». 15.30 «Два галасы». 17.00 Фантастыка «Час расплаты». 21.00 Трылер «Нястрымныя». 0.00 «Кіно ў дэталях». 4.30 Скетч-шоу «6 кадраў». 5.30 «Дурні і дарогі».

КУЛЬТУРА ТЕЛЕКАНАЛАў Культура

6.30 «Еўраньюс». 10.00 «Звычайны канцэрт з Эдуардам Эфіравым». 10.35 «Чарговы рэйс». Маст. фільм. 12.05, 16.20, 22.55 Карамзін — 250. 12.10 «Легенды сусветнага кіно». Дзін Рыд. 12.40 «Расія, любоў мая!» «Абазіны. Смак мёду і халвы». 13.10 «Хто там...». 13.40, 23.55 «Птушыны рай. Агёльскі нацыянальны парк». Дак. фільм. 14.40 «Што рабіць?» 15.25 «Шведская запалка». Маст. фільм. 16.25 «Пешшу...» Масква шакаладная. 16.55, 1.55 «Шукальнікі». «Тайна вязняў Кексгольмскай крэпасці». 17.45 Хрустальны баль «Хрустальнай Турандот». Бенефіс Аляксандра Шырвінта. 19.10 Красная плошча. Канцэрт, прысвечаны Дню сла-

3 Беларусь 3

8.00, 11.25, 17.00, 21.00 «Калейдаскоп». 8.15, 19.30 «За чужоўных дам!» Камедыя.

9.25 «Бард-парад». 10.05 «Наперад у мінулае». 10.30 Хіт-парад «Сто песень для Беларусі». 11.40 «Музеі Беларусі». Веткаўскі музей стараверства і беларускіх традыцый імя Ф.Р. Шклярава. 12.10 «Святыні Беларусі». Касцёл Святой Тройцы ў аграгарадку Гярваты. 12.35 «Апаленыя ўладай». Памурны прэм'ер з дзіцячымі вачыма. Дак. фільм. 13.30 «Ціхі цэнтр». Меладрама. 1—4-я серыі. 17.15 «Чалавек з бульвара Капуцынаў». Камедыя. 18.50 «Кіно і час». Віскулі. 20.40 «Калыханка». 21.15 «Аляксандр Малінін. Голас душы». Канцэрт. 22.35 «Альбер Камю». Драма.

5 Беларусь 5

7.45, 22.15 PRO спорт. Навіны. 7.55 Хакей. Чэмпіянат свету. 9.50 Футбол. Ліга чэмпіёнаў УЕФА. Фінал. 12.15, 22.25 Баскетбол. НБА. Плей-оф. 14.10 Тэніс. Ралан Гарос. 16.15 Хакей для ўсіх. 16.55 Міні-футбол. Чэмпіянат Беларусі. Фінал. Другі матч.

вянскага пісьменства і культуры. 20.45 Кіно пра кіно. «Плюмбум. Металічны хлопчык». Дак. фільм. 21.25 «Плюмбум, або Небяспечная гульня». Маст. фільм. 23.00 «Блізкае кола Дзмітрыя Крымава». 0.55 Толькі класіка. Анці Сапіла і яго «Swing Band». 1.40 «Перш мы былі птушкамі». М/ф для дарослых. 2.40 Сусветныя скарбы.

НОВАЛЬГІЯ НОВАЛЬГІЯ Настальгія

6.00 «Да і пасля...» з Уладзімірам Малчанавым. Год 1957. 3-я частка. 6.45 Дак. фільм «Навіны дня. Хроніка нашых дзён». 1960 год. 6.50, 8.40, 9.40, 11.00, 13.15, 14.10, 17.00, 18.45, 20.15, 21.40, 23.10, 0.35, 2.15, 2.45, 3.40, 5.00 Музыкальная настальгія. 7.15 Маст. фільм «Я вас кахалі...». 9.00, 3.00 «Мінулы час». 10.00 «Колба часу». 12.00 «Зямля—Паветра». Гурт «Жуки». 2003 год. 13.40 Дак. фільм «Фурштэт, фурштэт...». 14.25 Дак. фільм «Аляксандр Разенбаум. Твар у твар». 15.00 «Быў час». 2009 год. 16.00 Маст. фільм «Ішоў сабака па раялі». 18.00 «Акулы пярэ». Алёна Апіна. 19.10 «Гэта было нядаўна, гэта было даўно...» Міхаіл Жванецкі. 21.00 «Рок-н-рол ТБ». 1992 год. 22.00 Маст. фільм «У маёй смерці прашу вінаваціць Клаву К...».

18.35 Адзін крок на шляху да Алімпу. Мастацкая гімнастыка. Відэачасопіс. 19.10 Мастацкая гімнастыка. Кубак свету. Сафія. 21.45 Авертайм.

АНТ

7.00 «Нядзельная раніца». 8.00, 9.00, 16.00 Навы навіны. 9.05 «Нядзельная прапаведзь» (з субцітрамі). 9.20 М/с «Смяшарыкі. ПІНкод». 9.35 «Бесталковыя нататкі». 9.55 «Пакуль усе дома». 10.45 «Фазэнда». 11.20 «Адгадай мелодыю». 11.55 «Я баюся, што мяне разлюбяць. Андрэй Міронаў». 12.55 «Госці па нядзелях». 13.55 «Раманавы». 16.15 Навыны спорту. 16.20 Юбілейны вечар Валерыя і Канстанціна Меладзэ. 18.00 «Без страхойкі». 20.00 Контурны. 21.05 «Афтар жжот». 22.05 «Што? Дзе? Калі?» Летняя серыя гульні. 23.10 Маст. фільм «Каханне ў космасе».

ТВ РЕН СТБ

6.00 «Студэнты». Серыял. 7.40 «Скардзіцца дазваляецца». 8.05, 17.05 «Аутапанарама». 8.30 «Самая карысная праграма». 9.30 Маст. фільм «Прарыў». 11.00 «Вялікае снеданне». 11.40 «Салдаты 12». Серыял.

13.30, 16.30 «24 гадзіны». 13.40, 1.20 Меладрама «Зімовы вечар у Гаграх».

0.00 «Яловая субмарына». Наталля Вяціцкая. 2005 год. 0.55 Маст. фільм «Жанчыны жартуюць усур'ёз». 2.30 Дак. фільм «Мода 91—92». 4.00 «Народжаныя ў СССР».

EUROSPORT 1 EuroSport 1

4.00, 7.00, 11.45, 18.45 Тэніс. «Ралан Гарос». 6.00, 1.00 Веласпорт. Джыра. Агляд падзей. 9.30, 15.30 Веласпорт. Джыра д'Італія. 10.15, 22.00 Тэніс. «Ралан Гарос». Матч дня. 11.15, 21.30, 2.00 Тэніс. «Гейм, сэт і Матс». 15.15, 18.30 Веласпорт. Джыра экстра. 23.00, 2.30 Футбол. Чэмпіянат MLS.

КОМЕДИЯ Камедыя

0.30 «Мой самы страшны кашмар». Меладрама. 2.10 «Красуні». Меладрама. 3.50 «Камедыянты». Лепшае. 4.10 «Чужое вяселле». Меладрама. 5.45 «Патрабуюцца карэктныя паводзіны». Камедыя. 7.25 «Кахаю цябе на ўсіх мовах свету». Камедыя. 9.10 «Каханне без перасадка». Меладрама. 10.50 «Выхадныя». Прыгоды. 12.25 «Нешта падобнае на шчасце». Камедыя. 14.10 «Шчаслівае сямейства». Камедыя. 15.35 «Камедыянты» (Шоу). 16.00 «Сёння ў меню». Камедыя. 17.45 «Prada і пачуцці». Меладрама. 19.35 «Астэрыкс і Абелікс у Брытаніі». Прыгоды. 21.30 «Па прыкметах сумяшчальнасці». Меладрама. 23.05 «Дзіўныя сваякі». Камедыя.

15.25 Канцэрт Міхаіла Задорнава. 16.00 «Цэнтральны рэгіён». 16.50 «Наша справа». 17.35 «Ваенная тайна». 19.30 «Тыдзень». 20.25 Маст. фільм «Доказ». 22.10 «Ілжывая гісторыя». Дакументальны спецпраект. 23.50 «Соль». Музычнае шоу.

МІР МІР

6.00 «Мільён пытанняў пра прыроду». 6.15 «Даведнік». 6.30 М/ф. 9.00 «Культпрасвет». 9.30, 3.50 «Чаму я?». 10.00, 16.00 Навыны (бягучы радок). 10.15 Серыял «Восеньскія кветкі», 1-4 серыі.

13.45 «Трымайся, шоубіз!» 14.15 Маст. фільм «Казка. Ёсць». 16.15, 22.15 Серыял «Страсці па Чапаю». 21.00 «Разам». 23.15 Серыял «Адчайныя хатнія гаспадыні». 4.15 Маст. фільм «Маё каханне».

БЕЛАРУСЬ РТР РТР— Беларусь

7.00 «Пакой смеху». 7.45 Маст. фільм «Даўгі сумлення». 11.00, 14.00 Весткі. 11.15 «Сам сабе рэжысёр». 12.05 «Смехапанарама Яўгена Петрасяна». 12.40 «Ранішняя пошта». 13.20 «ХА». Маленькія камедыі. 14.00 Весткі.

ТВ 3 ТБ3

6.00 М/ф. 9.40 «Паненка і кулінар». 10.10 «Далёка і яшчэ далей». 11.10, 1.10 «Сіндром Дракона». Серыял. 15.00 «Жонка. Гісторыя кахання». 16.20 «Дзеці Вадалея». Меладрама. 20.10 «Без падману». 21.05 «Мама mia!» Мюзікл. 23.00 «Асцярожна, махляры!» 23.35 «Сакрэтныя матэрыялы». Серыял. 4.40 «Зорнасць на карысць». Дак. фільм.

TV 1000 ТБ1000

6.10, 16.10 Прыгоды «Чарлі і шакаладная фабрыка». 8.10, 4.25 Драма «Язмін». 10.10, 2.25 Фантастыка «Ева: штучны розум». 12.10 Трылер «Самы небяспечны чалавек». 14.15 Меладрама «Цяжасці перакладу». 18.15 Камедыя «Сцюарт Літл». 20.10 Баявік «Інкасатар». 22.10 Драма «Я сыходжу — не плач». 0.15 Трылер «Выжывуць толькі палюбоўнікі».

РУССКОЕ КИНО ТБ1000 Русское кино

6.20, 18.30 Драма «Кандагар». 8.20, 2.20 Меладрама «Костянік. Час лета». 10.20, 22.20, 4.25 Драма «Нябесны суд. Працяг». 12.10 Камедыя «Па вуліцах камоду вадзілі...» 13.25 Казка «Чорная курыца, або Падземныя жыхары». 14.45 Драма «Мусульманін». 16.40 Трагікамедыя «Чалавек ля акна». 20.20 Меладрама «Анёл».

14.15 «Смяцца дазваляецца». 15.15, 22.30 Маст. фільм «Падары мне нядзелью». 20.00 Весткі тыдня. 21.30 Ток-шоу «Што адбываецца». 23.50 «Нядзельны вечар з Уладзімірам Салаўёвым».

НТБ—Беларусь

5.55 «Астрапрагноз». 6.00, 8.20 Серыял «Сужэнцы». 8.00, 10.00, 16.00 Сёння. 8.50 «Іх норавы». 9.25 «Ядзім дома». 10.25 «Першая перадача». 11.05 «Цуд тэхнікі». 12.00 «Дачны адказ». 13.05 «НашСпажыўНагляд». Не дай сябе падмануць! 14.15 «Паедзем, паядзім!» 15.05 Серыял «Іржа». 16.20 Серыял «Законы вуліц». 18.10 «Следства вялі...». 19.00 «Акцэнты тыдня». 19.45 «Пазнякоў». 20.00 Маст. фільм «Ніадкуль з каханнем, або Вясёлае пахаванне». 22.15 «Юля Абдулава. Мая споведзь». 23.10 Серыял «Дазнаўца».

3 мой 8 канал

9.00, 15.55, 19.05, 23.25 «Надвор'е». 9.05, 16.00 «Мультпарад». 10.00 «Адшукваецца адпачынак». 10.30 «Мой любімы гадаванец». 11.00, 15.45, 18.55, 21.00 «Хатняя крама». 11.15 Серыял «Камісар Рэкс». 12.50 Драма «Хросная маці». 17.15 Серыял «Чыста англійскае забойства». 19.10 Трылер «Цунамі». 20.50 «Вечарніца». 21.05 Драма «Апакаліпсіс».

NATIONAL GEOGRAPHIC CHANNEL National Geographic

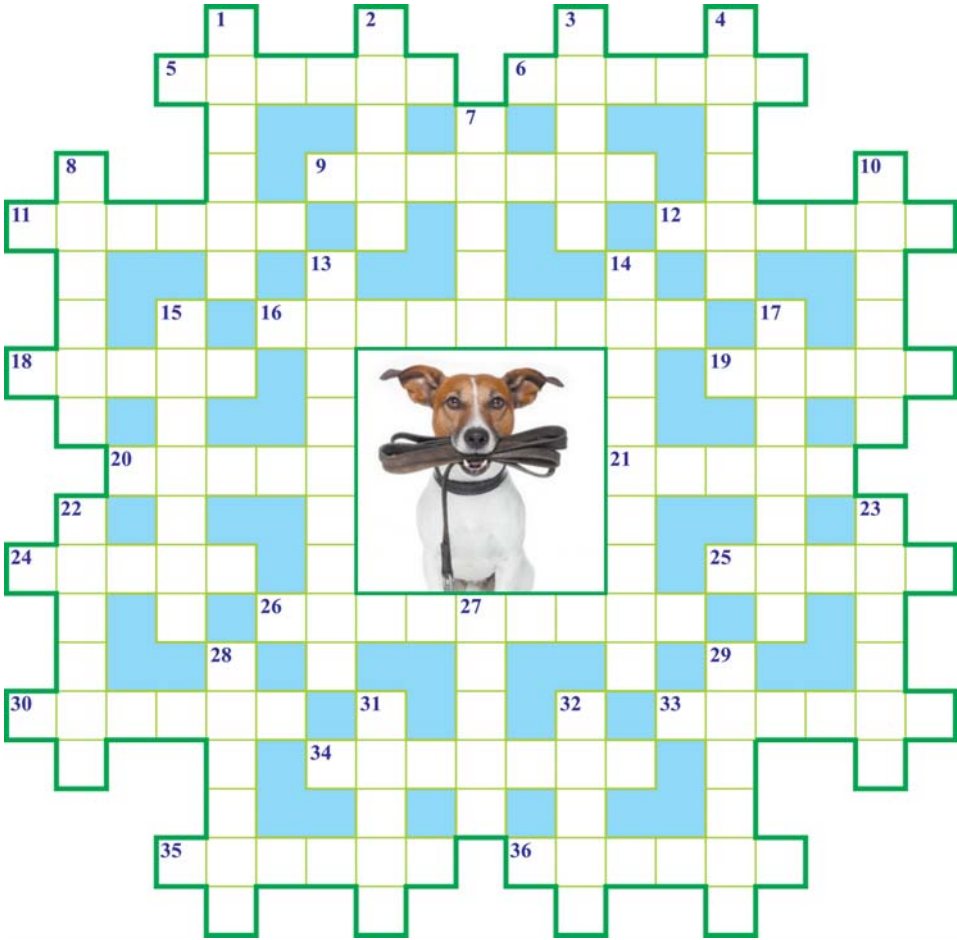
6.00, 13.30 Гульні розуму. 6.50 Зрабі або памры. 7.15, 13.10, 0.30, 3.35, 5.30 Навуковыя неадарэчнасці. 7.40, 17.05 Навука будучыні. 8.30 Дзікае надвор'е. 9.20 Золата Юкана. 10.00 Незвычайныя промыслы. 10.50 Каралі шахт. 11.35 Сапраўдны суперкар. 12.20 Міжнародны аэрапорт Дубай. 13.55 Вялікія рэйды Другой сусветнай вайны. 14.40 Апошнія тайны Трэцяга рэйха. 15.30 Лініі Наска. 16.20 Расійскія сакрэтныя матэрыялы. 20.15 Морган Фрыман. Гісторыі пра Бога. 21.00, 0.50, 4.00 Пячора гіганцкіх крышталёў. 21.45, 1.40, 4.45 Даследчык 2.0. 22.30, 2.25 Экстрэмальныя даследчыкі. 23.20 Расследаванні авіякатастроф. 0.05, 3.10 Зрабі або памры.

Discovery CHANNEL Discovery

8.00, 15.00 Голыя і напалоханыя. 9.00, 1.00 Апошнія жыхары Аляскі. 10.00 Хлопцы з Юкана. 11.00, 4.40 Аляска: апошні рубаж. 12.00, 20.00 Залатая ліхаманка. 14.00, 23.00 Паездка ўлегцы. 16.00 Не спрабуйце паўтарыць. 17.00, 5.30 Прыроджаны механік. 22.00 Футбол 360. 0.00, 2.00 Хуткія і гучныя. 2.55 Бітвы за кантэйнеры. 3.50 Рачныя монстры.

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ: 5. Бакавыя палосы на форменных штанах генеральскага саставу. 6. Аўтар навагодняй казкі «Дванаццаць месяцаў». 9. Майстар выкрутасаў на брусах. 11. Свечка на апошнім дыханні. 12. Танізавальны напой з парашку шакаладнага дрэва. 16. Самы вялікі смычковы музычны інструмент. 18. Ён ператварае пакой у спальню. 19. Знакаміты водаправодчык з камп'ютарнай гульні. 20. Штучнае рэчышча, напоўненае вадой. 21. Праслаўлены армянамі сродак масавай інфармацыі. 24. Здымак, на якім бачныя абодва вухі. 25. Частка тэлевізара, якая карыстаецца найбольшай увагай людзей. 26. Гімнастка пад купалам цырка. 30. Від дзеяння ў конным спорце. 33. Прасцейшая адзінка будовы арганізма. 34. Ударны інструмент, без якога немагчымы джаз-аркестр. 35. Дакладная прыкмета, што пра вас хтосьці ўспамінае. 36. Агонь, што бушуе ў душы.

ПА ВЕРТЫКАЛІ: 1. Вайсковец, які ўмудрыўся зварыць кашу з сякеры. 2. Музыкант, які іграе для кобры. 3. Макіяж для чорных чаравікаў. 4. Фільм Андрэя Смірнова «Беларускі...». 7. Памяшканне для стаянкі самалётаў. 8. Участак, у які нельга пускаць казла. 10. Працэс ператварэння аўтамабіля ў кучу металалому. 13. Музычны інструмент у тры струны. 14. Мініяцюрная крыніца электрасілкавання. 15. Прыбор для вызначэння месцазнаходжання аб'екта. 17. Ружовая гародніна для вясновага халадніку. 22. Адзін з аддзелаў страўніка жвачных жывёл. 23. Жывёлі-

на, якая рэдка сябруе з катамі. 27. Жывёліна, якая глядзіць на новыя вароты. 28. Пераносны сродак для прыладжвання загарад. 29. Бязладнае і шумнае зборышча людзей. 31. Шашка, якая дайшла да апошняй рысы. 32. Сусветны катаклізм, з якога цяжка выйсці сухім.

Склаў **Юрый ФАЛІНСКІ**, г. Мінск.

28. Боксёр. 29. Плойма. 31. Дамка. 32. Платон. 15. Лакатар. 17. Радыска. 22. Кніжка. 23. Сабака. 27. Баран. 7. Ангар. 8. Агарод. 10. Аварыя. 13. Балагалайка. 14. Батарэя. **ПА ВЕРТЫКАЛІ:** 1. Салдат. 2. Факір. 3. Вакса. 4. Вакзал. 30. Скачок. 33. Клетка. 34. Барабана. 35. Ікаўка. 36. Плойма. 20. Канал. 21. Радыё. 24. Анфас. 25. Экран. 26. Акрабадка. 11. Агарак. 12. Какава. 16. Кантрабас. 18. Ложак. 19. Марыя. **ПА ГАРЫЗАНТАЛІ:** 5. Лампас. 6. Маршак. 9. Гімнаст. **Правярце, калі ласка, адказы!**

Даты

Падзеі

Людзі

20 МАЯ

1520 год — мяркуемая дата нараджэння Мацея Кавячынскага, беларускага кнігавыдаўца, перакладчыка, дзеяча Рэфармацыі. У 1540-х гадах вучыўся ў Вітэнбергскім універсітэце. З канца 1550-х гадоў жыў у Беларусі. Нясвіжскі намеснік Мікалая Радзівіла Чорнага. Заснаваў порт на рацэ Узда, папяровую фабрыку ў Нясвіжы. Удзельнічаў у рэфармацыйным руху ў Беларусі, Літве і Польшчы, займаўся распаўсюджваннем выданняў сярод беларускага і ўкраінскага насельніцтва. У 1561–1562 гадах разам з С. Будным і Л. Крышкоўскім заснаваў Нясвіжскую друкарню, дзе было надрукавана больш за 10 кніг, у тым ліку першыя пратэстанцкія выданні на беларускай мове «Катэхізіс» і «Пра апраўданне грэшнага чалавека перад Богам», пераклады «Святога Пісання». Аўтар прадмоў да некаторых нясвіжскіх выданняў. Памёр у 1-й палове 1572 года.

1873 год — дзень нараджэння джынсаў. Гісторыя джынсавага адзення налічвае больш за 200 гадоў. Не адно пакаленне вырасла ў гэтых практычных штанах. Першыя запатэнтаваныя джынсы былі выпушчаны ў Амерыцы Леві Страусам у 1850 годзе і прададзены па цане 1 долар 46 цэнтаў за пару. Гэта былі трывалыя штаны з парусіны, са швамі, узмоцне-

Было сказана

Георгій МАРЧУК, пісьменнік:
«Дабро мы можам ацаніць самі, а зло часцей за ўсё ацэньваюць на нашым горкім вопыце другія».

УСМІХНЕМСЯ

Жонка з'ехала ў адпачынак. За два тыдні муж вынес смецце ўсяго адзін раз. Выснова: у доме смеціць жонка!

На пляжы:
— Мамаша, гэта не ваш сыночак закапаў у пясок мой калялюш?
— Не, што вы! Мой вунь там — прапальвае павелічальным шклом ваш надзіманы матрац...

Парада: замяніце словазлучэнне «я ўзяў паўтарашку піва» на «я ўзяў тры пінты піва» — і вось вы ўжо не звычайныя выпівоха, а англійскі эстэт.

— У ванную пойдзеш — акуратней, калі ласка. Там у ванне кот спіць.
— Гэта значыць, мне мыцца так, каб яго не намачыць?..

З дзядулевага зборніка зёлак:
«Крапіва — лекавая расліна, якая аказвае дабратворнае ўздзеянне на малады арганізм, які расце, пры вонкавым прымяненні.
Супакоівае, павышае ўсёдлівасць і навучальнасць».

— Сёння Дзень выканання жаданняў!
— Ура! Я хачу прынца на белым кані!
— На жаль, Дзень загадвання жаданняў быў учора.

СЁННЯ

Сонца

	Усход	Захад	Даўжыня дня
Мінск —	5.00	21.15	16.15
Віцебск —	4.42	21.11	16.29
Магілёў —	4.49	21.05	16.16
Гомель —	4.53	20.53	16.00
Гродна —	5.15	21.29	16.14
Брэст —	5.24	21.22	15.58

Месяц

Першая квадра 13.05–21.05.
Месяц у сузор'і Скарпіёна.

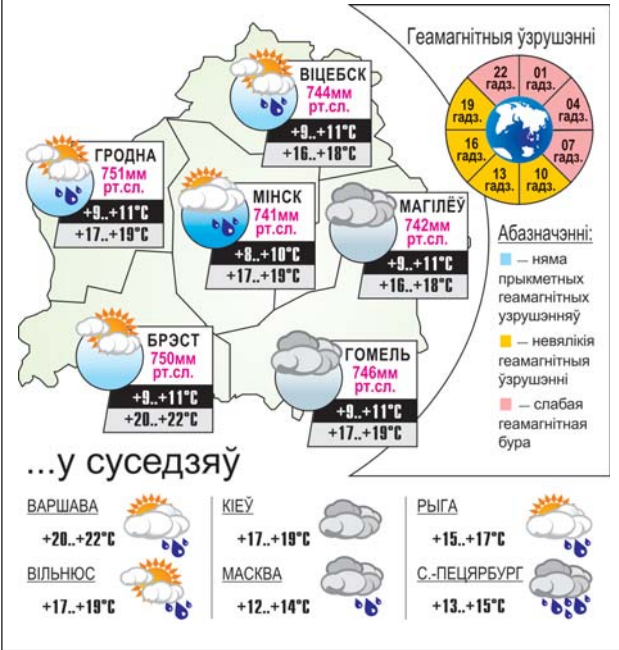
Імяніны

Пр. Антона, Івана, Іосіфа, Міхаіла, Сцяпана.
К. Вікторыі, Іваны, Хрысціны, Аляксандра.

Фота Анатоля КЛЕШЧУКА.

ЗАЎТРА

Напярэдадні

НАЙЛЕПШЫЯ ГРАЦЫ СУСТРЭНУЦА Ў СТАЛІЦЫ

Ужо па традыцыі ў маі наша краіна прымае буйны турнір па мастацкай гімнастыцы.

Летась гэта быў чэмпіянат Еўропы, а сёлета ў Мінску праходзіць этап Кубка свету. Наогул Беларусь з 2008 года рэгулярна заваёўвае права на правядзенне самых прэстыжных турніраў у гэтым відзе спорту. Сёлетні этап Кубка свету мае асаблівую каштоўнасць — гэта апошні старт перад чэмпіянатам Еўропы і частка падрыхтоўкі гімнастак да Алімпійскіх гульняў.

Турнір стартуе сёння ў новым спартыўна-забаўляльным комплексе Falcon Club, прыняць удзел у ім прыехалі грацы з 22 краін. 33 гімнасткі будуць выступаць у асабістых практыкаваннях, 11 з іх мы ўбачым і на Алімпіядзе. Гэта значыць, што беларускім аматарам спорту ёсць на што паглядзець. Сярод сусветных лідараў у Мінску будуць выступаць беларускі Меліцэна Станюта і Кацярына Галкіна і расіянін Маргарыта Мамун і Аляксандра Салдава.

— Гэтай вясной турніраў хапае, і кожная краіна выбірае свой спаборніцкі графік, — адзначае **галоўны трэнер беларускай каманды Ірына ЛЯПАРСКАЯ**. — Настаўнікі пралічваюць, дзе лепш выступіць, а дзе аднавіцца і адпачыць, таму ўсіх «зорак» мы не збярэм, але ў Мінск прыехалі многія з эліты сусветнай мастацкай гімнастыкі.

Што да нашай зборнай, Ірына Юр'еўна сцвярджае, што дзяўчаты ў добрым спаборніцкім тонусе, гімнасткі набіраюць форму. Словы трэнера пацвярджаюць вынікі: нядаўнія спаборніцтвы ў Ташкенце і Бухарэсце прынеслі беларускаму цэлы россып узнагарод.

Дар'я **ЛАБАЖЭВІЧ**. lobazhevich@zviazda.by